

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

з дисципліни
**«СУЧАСНІ ГЛОБАЛЬНІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ІНТЕГРАЦІЙНІ
ПРОЦЕСИ»**

рівень вищої освіти: другий (магістерський)
галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»
спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
освітня програма: «Міжнародна інформаційна безпека»
вид дисципліни: за вибором
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного
бізнесу

Укладач: к. філос. н. Баталов О.А.

1. НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ (РОЗШИРЕНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ)

ЛЕКЦІЯ 1. Поняття та різновиди інтеграції.

Час проведення – 1 год.

Поняття інтеграції. Різновиди інтеграції (глобальна, регіональна, місцева). Політична, економічна, соціальна, культурна інтеграція. Організації, що виникають внаслідок інтеграційних процесів (ООН, НАТО, СОТ, АТЕС і т.д.).

Література:

Основна: 2, 3, 4, 10.

Додаткова: 12, 17, 21, 23, 24.

ЛЕКЦІЯ 2. Наукові теорії, що досліджують інтеграцію.

Час проведення – 2 год.

Дослідження глобалізації та постглобалізації в сучасному світі. Світ-системний аналіз про інтеграційні процеси в сучасному світі. Геополітичні теорії та політична інтеграція в сучасному світі. Теорії цивілізацій про культурну інтеграцію. Воєнно-стратегічні теорії про безпекову інтеграцію в сучасному світі.

Література:

Основна: 4, 6, 7.

Додаткова: 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 15, 16, 20, 24, 25.

ЛЕКЦІЯ 3. Основні тенденції глобальної та регіональної інтеграції в сучасному світі.

Час проведення – 2 год.

Тенденції глобалізації в сучасному світі. Особливості кризи гегемонії в сучасній капіталістичній світ-економіці. Геополітична «велика шахівниця»: основні гравці, ходи та комбінації. Вплив цивілізаційної ідентифікації на регіональну та світову інтеграцію. Особливості безпекової інтеграції в сучасному світі.

Література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 10.

Додаткова: 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 19, 24, 27, 30, 31, 32, 33, 34.

ЛЕКЦІЯ 4. Міждержавна та наднаціональна інтеграція.

Час проведення – 1 год.

ООН: особливості виникнення та функціонування. Рада Безпеки ООН.

Європейський Союз: союз держав чи конфедерація? Регіональні організації в сучасному світі (Африканський Союз, Союз Південноамериканських націй і т.д.). Євразійський Союз: проект та кроки формування.

Література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 8, 11.

Додаткова: 12, 14, 19, 21, 23.

ЛЕКЦІЯ 5. Вплив недержавних організацій на інтеграційні процеси в сучасному світі.

Час проведення – 1 год.

Основні недержавні організації в сучасному світі. Напрями діяльності недержавних організацій. Приклади інтеграційних процесів у сучасному світі, що підтримуються недержавними організаціями. Україна та іноземні недержавні організації.

Література:

Основна: 3, 6, 8, 11.

Додаткова: 2, 18, 19, 26.

ЛЕКЦІЯ 6. Економічна інтеграція в сучасному світі.

Час проведення – 2 год.

Світова організація торгівлі: створення, учасники, завдання. Регіональна економічна інтеграція (Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво, Євразійський економічний союз і т.д.).

Феномен транснаціональних корпорацій (ТНК) в сучасному світі. ТНК та суверенітет держав-націй: конфлікт чи взаємодоповнення?

Література:

Основна: 2, 7, 9.

Додаткова: 2, 6, 7, 8, 9, 17, 24, 25, 26, 27.

ЛЕКЦІЯ 7. Вплив геополітики на інтеграційні процеси в сучасному світі.

Час проведення – 2 год.

Геополітика в сучасному світі. Основні «центри сили» та їх інтереси. Напрямки конфліктів між «центрами сили» в сучасному світі (торговельні, культурні, воєнні і т.д.). Інтеграційні процеси, ініційовані державами – «центрами сили». Місце і роль України в сучасній геополітиці.

Література:

Основна: 4, 10, 11.

Додаткова: 5, 14, 15, 16, 18, 19, 21.

ЛЕКЦІЯ 8. Безпекова інтеграція в сучасному світі.

Час проведення – 2 год.

Загрози безпеці в сучасному світі (тероризм, гібридні війни і т.д.) та методи протидії їм. Інтерпол: основні завдання та особливості функціонування.

Основні воєнно-політичні блоки в сучасному світі (НАТО, ОДКБ, АНЗЮС, Регіональна система оборони, Північноєвропейський оборонний союз).

Література:

Основна: 2, 5, 6.

Додаткова: 3, 13, 18, 19, 20, 21, 22, 28.

ЛЕКЦІЯ 9. Культурна інтеграція в сучасному світі.

Час проведення – 1 год.

Культурна інтеграція та її різновиди. Культурні об'єднання в сучасному світі.

Поняття «велика (історична) культура» та «локальна культура». Поняття «цивілізація» та «цивілізації», їх відмінність. Цивілізації в сучасному світі: співпраця, об'єднання чи зіткнення?

Література:

Основна: 4, 5, 9.

Додаткова: 21, 29, 30.

ЛЕКЦІЯ 10. Україна в сучасних інтеграційних процесах.

Час проведення – 2 год.

Україна: «міст», «фронтир», «нейтральний гравець», «об'єкт впливу», «ініціатор регіональної інтеграції» чи щось інше? Україна як периферія сучасної світ-системи та перспективи її переходу до центру. 30 років незалежності: час втрачених можливостей або час системних трансформацій?

Література:

Основна: 2, 3, 5.

Додаткова: 18, 21, 26, 33.

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК СТУДЕНТІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ

ТЕМА 1. Поняття та різновиди інтеграції.

Практичне заняття 1.

Час проведення – 1 год.

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Глобальна, регіональна, місцева інтеграція.
2. Політична, економічна, соціальна, культурна інтеграція.
3. Наднаціональні організації, що виникають внаслідок інтеграції.
4. Міждержавні організації, що виникають внаслідок інтеграції.
5. Транскордонне співробітництво як приклад інтеграції.
6. Внутрішньодержавна інтеграція.

Завдання для роботи на практичному занятті:

1. Усне опитування та дискусія за навчальними питаннями для розгляду на практичному занятті.
2. Доповіді із заздалегідь визначених питань (усно або завдяки мультимедійній презентації).
3. Доповнення та/або уточнення після виступу іншого студента.

Самостійна робота – 9 год.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та рекомендованою літературою, бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття; дослідити різновиди інтеграції в сучасному світі.
2. Підготувати доповіді з наступних тем (на вибір):
 - 1) Приклади політичної інтеграції в сучасному світі.
 - 2) Приклади економічної інтеграції в сучасному світі.
 - 3) Приклади культурної інтеграції в сучасному світі.
 - 4) Наднаціональні організації, що виникають внаслідок інтеграції.
 - 5) Міждержавні організації, що виникають внаслідок інтеграції.
 - 6) Транскордонне співробітництво в сучасному світі.
 - 7) Напрямки внутрішньодержавної інтеграції.

Література:

Основна: 2, 3, 4, 10.

Додаткова: 12, 17, 21, 23, 24.

ТЕМА 2. Наукові теорії, що досліджують інтеграцію.

Практичне заняття 2.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Співвідношення глобалізації та постглобалізації в сучасному світі.
2. Інтеграційні процеси згідно світ-системному аналізу.
3. Політична інтеграція в сучасному світі.
4. Особливості культурної інтеграції в сучасному світі.
5. Воєнно-стратегічні теорії та безпекова інтеграція в сучасному світі.
6. Приклади наукових теорій, що досліджують інтеграцію, та не були розглянуті на лекційному занятті.

Завдання для роботи на практичному занятті:

1. Усне опитування та дискусія за навчальними питаннями для розгляду на практичному занятті.
2. Доповіді із заздалегідь визначених питань (усно або завдяки мультимедійній презентації).
3. Доповнення та/або уточнення після виступу іншого студента.

Самостійна робота – 9 год.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та рекомендованою літературою, бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття; чітко розрізняти наукові теорії, що досліджують інтеграцію, та не були розглянуті на лекційному занятті.
2. Підготувати доповіді з наступних тем (на вибір):
 - 1) Глобалізація та локалізація в сучасному світі.
 - 2) Постглобалізація в сучасному світі.

- 3) Інтеграційні процеси згідно світ-системному аналізу.
- 4) Приклади політичної інтеграції в сучасному світі.
- 5) Культурна інтеграція в сучасному світі.
- 6) Воєнно-стратегічні теорії про інтеграцію.

Література:

Основна: 4, 6, 7.

Додаткова: 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 15, 16, 20, 24, 25.

ТЕМА 3: Основні тенденції глобальної та регіональної інтеграції в сучасному світі.

Практичне заняття 3.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Основні тенденції глобалізації в сучасному світі.
2. Держава-гегемон в сучасній капіталістичній світ-економіці згідно світ-системному аналізу.
3. Криза сучасної гегемонії США в світ-економіці.
4. Глобальна та регіональна інтеграція згідно сучасній геополітичній «великій шахівниці».
5. Вплив цивілізаційної ідентифікації на регіональну та світову інтеграцію.
6. Особливості безпекової інтеграції в сучасному світі.

Завдання для роботи на практичному занятті:

1. Усне опитування та дискусія за навчальними питаннями для розгляду на практичному занятті.
2. Доповіді із заздалегідь визначених питань (усно або завдяки мультимедійній презентації).
3. Доповнення та/або уточнення після виступу іншого студента.

Самостійна робота – 9 год.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та рекомендованою літературою, бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття; на підставі різних наукових теорій виокремити загальні тенденції глобальної та регіональної інтеграції в сучасному світі.
2. Підготувати доповіді з наступних тем (на вибір):
 - 1) Тенденції глобальної та регіональної інтеграції в сучасному світі згідно світ-системному аналізу.
 - 2) Тенденції глобальної та регіональної інтеграції в сучасному світі згідно геополітичним теоріям.
 - 3) Тенденції глобальної та регіональної інтеграції в сучасному світі згідно теоріям цивілізацій.
 - 4) Тенденції глобальної та регіональної інтеграції в сучасному світі згідно воєнно-стратегічним теоріям.

Література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 10.

Додаткова: 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 19, 24, 27, 30, 31, 32, 33.

ТЕМА 4: Міждержавна та наднаціональна інтеграція.

Практичне заняття 4.

Час проведення – 1 год.

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Особливості функціонування ООН.
2. Особливості функціонування Ради Безпеки ООН.
3. Регіональні організації в сучасному світі.
4. Особливості функціонування ЄС.

Завдання для роботи на практичному занятті:

1. Усне опитування та дискусія за навчальними питаннями для розгляду на практичному занятті.
2. Доповіді із заздалегідь визначених питань (усно або завдяки мультимедійній презентації).
3. Доповнення та/або уточнення після виступу іншого студента.

Самостійна робота – 9 год.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та рекомендованою літературою, бути готовими відповісти на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття; дослідити конкретні приклади міждержавної та наднаціональної інтеграції.
2. Підготувати доповіді з наступних тем (на вибір):
 - 1) ООН та Ліга Націй: спільне та відмінне.
 - 2) Чи є ефективним у сучасному світі функціонування Ради Безпеки ООН.
 - 3) Європейський Союз: союз держав чи конфедерація?
 - 4) Україна у наднаціональній та міждержавній інтеграції.

Література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 8, 11.

Додаткова: 12, 14, 19, 21, 23.

ТЕМА 5: Вплив недержавних організацій на інтеграційні процеси в сучасному світі.

Практичне заняття 5.

Час проведення – 1 год.

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Приклади недержавних організацій в сучасному світі.
2. Приклади інтеграційних процесів у сучасному світі, що підтримуються недержавними організаціями.
3. Міжнародні недержавні екстремістські організації.
4. Україна та іноземні недержавні організації.

Завдання для роботи на практичному занятті:

1. Усне опитування та дискусія за навчальними питаннями для розгляду на практичному занятті.
2. Доповіді із заздалегідь визначених питань (усно або завдяки мультимедійній презентації).
3. Доповнення та/або уточнення після виступу іншого студента.

Самостійна робота – 9 год.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та рекомендованою літературою, бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття; дослідити конкретні приклади міждержавної та наднаціональної інтеграції.
2. Підготувати доповіді з наступних тем (на вибір):
 - 1) «Лікарі без кордонів».
 - 2) Діяльність «Міжнародної амністії».
 - 3) Значення «Грінпіс» у сучасному світі.
 - 4) «Репортери без кордонів».
 - 5) Діяльність «Римського клубу».
 - 6) «Хьюман Райтс Вотч».
 - 7) Взаємодія України з іноземними недержавними організаціями.

Література:

Основна: 3, 6, 8, 11.

Додаткова: 2, 18, 19, 26.

ТЕМА 6. Економічна інтеграція в сучасному світі.

Практичне заняття 6.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Світова організація торгівлі.
2. Приклади регіональної економічної інтеграції в сучасному світі.
3. Діяльність транснаціональних корпорацій (ТНК) в сучасному світі.

Завдання для роботи на практичному занятті:

1. Усне опитування та дискусія за навчальними питаннями для розгляду на практичному занятті.
2. Доповіді із заздалегідь визначених питань (усно або завдяки мультимедійній презентації).
3. Доповнення та/або уточнення після виступу іншого студента.

Самостійна робота – 9 год.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та рекомендованою літературою, бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття.
2. Підготувати доповіді з наступних тем (на вибір):
 - 1) Світова організація торгівлі.
 - 2) Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво.
 - 3) Євразійський економічний союз.

4) ТНК та суверенітет держав-націй.

Література:

Основна: 2, 7, 9.

Додаткова: 2, 6, 7, 8, 9, 17, 24, 25, 26, 27.

ТЕМА 7. Вплив геополітики на інтеграційні процеси в сучасному світі.

Практичне заняття 7.

Час проведення – 1 год.

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Основні теорії геополітики (стисло).
2. Основні «центри сили» в сучасному світі.
3. Напрямки конфліктів між «центрами сили».
4. Україна на сучасній геополітичній «шахівниці».

Завдання для роботи на практичному занятті:

1. Усне опитування та дискусія за навчальними питаннями для розгляду на практичному занятті.
2. Доповіді із заздалегідь визначених питань (усно або завдяки мультимедійній презентації).
3. Доповнення та/або уточнення після виступу іншого студента.

Самостійна робота – 9 год.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та рекомендованою літературою, бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття; проаналізувати вплив конкретних «центрів сили» в сучасному світі на інтеграційні процеси.
2. Підготувати доповіді з наступних тем (на вибір):
 - 1) Теорія А. Мехена.
 - 2) Теорія Х. Маккіндера.
 - 3) Теорія К. Хаусхофера.
 - 4) Теорія Н. Спикмена.
 - 5) Теорія З. Бжезінського.
 - 6) Теорія О. Дугіна та «неоєвразійство».
 - 7) Конфлікти між сучасними основними «центрами сили» з точки зору геополітики.
3. Підготувати вільне есе на тему «України та сучасна геополітика».

Література:

Основна: 4, 10, 11.

Додаткова: 5, 14, 15, 16, 18, 19, 21.

ТЕМА 8. Безпекова інтеграція в сучасному світі.

Практичне заняття 8.

Час проведення – 1 год.

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Тероризм як загроза безпеці в сучасному світі.
2. Інтерпол: основні завдання та особливості функціонування.
3. Збройні конфлікти як загроза безпеці в сучасному світі.
4. Гібридна війна як загроза безпеці в сучасному світі.
5. Інформаційна складова гібридної війни.
6. Воєнно-політичні блоки в сучасному світі.

Завдання для роботи на практичному занятті:

1. Усне опитування та дискусія за навчальними питаннями для розгляду на практичному занятті.
2. Доповіді із заздалегідь визначених питань (усно або завдяки мультимедійній презентації).
3. Доповнення та/або уточнення після виступу іншого студента.

Самостійна робота – 9 год.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та рекомендованою літературою, бути готовими відповісти на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття.
2. Підготувати доповіді з наступних тем (на вибір):
 - 1) Основні методи протидії терористичній загрозі у сучасному світі.
 - 2) Основні методи протидії загрозі збройним конфліктам у сучасному світі
 - 3) Україна та гібридна війна.
 - 4) Чи є членство у НАТО (або будь-якому іншому воєнно-політичному блоці) запорукою безпеки для України?

Література:

Основна: 2, 5, 6.

Додаткова: 3, 13, 18, 19, 20, 21, 22, 28.

ТЕМА 9. Культурна інтеграція в сучасному світі.

Практичне заняття 9.

Час проведення – 1 год.

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Основні культурні інтеграційні процеси в сучасному світі.
2. «Цивілізація» чи «цивілізації»: що є актуальнішим для сучасного світу?
3. Цивілізації в історії людства та в сучасному світі.
4. Основні теорії цивілізацій.
5. Цивілізації в сучасному світі: співпраця, об'єднання чи зіткнення?

Завдання для роботи на практичному занятті:

1. Усне опитування та дискусія за навчальними питаннями для розгляду на практичному занятті.
2. Доповіді із заздалегідь визначених питань (усно або завдяки мультимедійній презентації).
3. Доповнення та/або уточнення після виступу іншого студента.

Самостійна робота – 9 год.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та рекомендованою літературою, бути готовими відповісти на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття.
2. Підготувати доповіді з наступних тем (на вибір):
 - 1) Теорія цивілізацій О.Шпенглера.
 - 2). Теорія цивілізацій А. Тойнбі.
 - 3). Теорія «зіткнення цивілізацій» С. Хантінгтона.
 - 4). До якої цивілізації належить Україна?
3. Написати вільне есе на тему «Чи є Україна цивілізаційно «розколотою» країною?».

Література:

Основна: 4, 5, 9.

Додаткова: 21, 29, 30.

ТЕМА 10. Україна в сучасних інтеграційних процесах.**Практичне заняття 10.**

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Україна в сучасних інтеграційних процесах згідно світ-системному аналізу.
2. Україна як периферія сучасної світ-системи та перспективи її переходу до центру.
3. Україна в сучасних інтеграційних процесах згідно геополітичним теоріям.
4. Україна в сучасних інтеграційних процесах згідно цивілізаційним теоріям.
5. 30 років незалежності: час втрачених можливостей або час системних трансформацій?

Завдання для роботи на практичному занятті:

1. Усне опитування та дискусія за навчальними питаннями для розгляду на практичному занятті.
2. Доповіді із заздалегідь визначених питань (усно або завдяки мультимедійній презентації).
3. Доповнення та/або уточнення після виступу іншого студента.

Самостійна робота – 9 год.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та рекомендованою літературою, бути готовими відповісти на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття; проаналізувати роль України в сучасних глобальних та регіональних інтеграційних процесах.
2. Підготувати доповіді з наступних тем (на вибір):
 - 1) Україна: «міст», «фронтір», «нейтральний гравець», «об'єкт впливу», «ініціатор регіональної інтеграції» чи щось інше?
 - 2) Україна як периферія сучасної світ-системи та перспективи її переходу до центру.
 - 3) 30 років незалежності: час втрачених можливостей або час системних трансформацій?

3. Написати формальне есе на тему «Україна в сучасних інтеграційних процесах».

Література:

Основна: 2, 3, 5.

Додаткова: 18, 21, 26, 33.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ
МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ
з використанням Microsoft PowerPoint**

Мультимедійна презентація – інструмент, що дозволяє передавати інформацію у візуалізованому, схематичному вигляді, що підвищує її цінність.

Загальні вимоги: наявність титульного слайду, на якому зазначаються: тема доповіді, ПІБ студента, навчальна група та факультет; дотримання єдиного стилю оформлення усіх слайдів; дотримання правил орфографії, пунктуації, скорочень і правил оформлення тексту (відсутність точки в заголовках і т.д.); перелік використаних джерел (на останньому слайді); загалом повинно бути не менше 15 слайдів.

Вимоги до дизайну: використання корпоративного шаблону факультету (наявність на всіх слайдах назви, логотипу та електронної адреси факультету МЕВ та ТБ); використання не більше трьох кольорів на одному слайді (один для фону, другий для заголовків, третій для тексту); при виборі кольору тексту та заливки діаграм дотримуватись правила 3-х кольорів – використовувати три основні кольори та їх відтінки; уникати зміни фону слайдів (у виключних випадках, використовувати комфортні тони).

Вимоги до вмісту слайдів: на слайді бажано подавати: одне ключове поняття; 7–8 рядків тексту; одну діаграму з аналітичним коментарем; одну схему SmartArt; зміст презентації має відповідати меті та завданням доповіді; розташування інформації на слайді – переважно горизонтальне, зверху вниз по головній діагоналі; найбільш важлива інформація має розташовуватися в центрі екрану; якщо на слайді картинка – напис розміщується під нею.

Вимоги до тексту: стислість і лаконічність викладу, максимальна інформативність тексту; для подання текстового матеріалу використовувати шрифт з розміром – 20 пт, мінімально і лише у виключних випадках – 14 пт; використовувати шрифти без зарубок і не більше 1–2-х варіантів шрифтів; довжина рядка не більше 36 знаків; відстань між рядками рекомендована усередині абзацу 1,5, а між –абзаців – 2 інтервали; формувати текст по ширині, не допускати «рваних» країв тексту; підкреслення використовується лише в гіперпосиланнях.

Вимоги до візуального і анімаційного ряду: матеріал має бути структурований, у тому числі в схемах та організаційних діаграмах; матеріал за потреби необхідно підкріплювати доречними графічними зображеннями та відео-фрагментами; цифрові дані краще представляти у вигляді таблиць та діаграм, витриманих у стриманих кольорах; давати посилання на мультимедійний зміст через функцію гіперпосилання; якість зображення (контраст зображення по відношенню до фону; відсутність «зайвих» деталей на фотографії або картинці, яскравість і контрастність зображення); якість музичного ряду (ненав'язливість музики, відсутність сторонніх шумів); ефекти анімації застосовувати для акцентування уваги на визначених моментах, поетапного виведення вмісту слайду на екран, для демонстрації руху або послідовності дій.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ ЕСЕ

Есе – самостійна творча письмова робота, ознакою якої є особистісний характер осмислення проблеми, невеликий обсяг, вільна композиція.

Мета есе полягає в розвитку навичок самостійного творчого мислення та письмового послідовного викладу власних думок.

Есе дозволяє авторові навчитися чітко й грамотно формулювати власні думки, структурувати інформацію, використовувати основні категорії аналізу, виділяти причинно-наслідкові зв'язки, ілюструвати поняття відповідними прикладами, аргументувати власні висновки; володіти науковим стилем мовлення.

Есе виражає індивідуальні враження й міркування автора з конкретного приводу або предмету й не претендує на вичерпне дослідження. Відносно обсягу й функції межує з одного боку з науковою статтею та літературним нарисом, з іншого боку – з філософським трактатом. Есеїстичному стилю властиві образність, рухливість асоціацій, нерідко антитиповість мислення.

Види есе:

1) Вільне – невеликий обсяг (7–10 речень); вільна форма і стиль викладу; довільна структура; обов'язкова вимога – наявність позиції автора.

2) Формальне – дотримання структури тексту; наявність відповідних компонентів (тези, аргументи, приклади, оцінювальні судження, висновки); обґрунтування (аргументування) тези.

Види формального есе:

- інформаційне (есе-розповідь, есе-визначення, есе-опис);
- критичне;
- есе-дослідження (порівняльне есе, есе-протиставлення, есе причини-наслідку, есе-аналіз).

Вимоги до формального есе:

1. Обсяг есе – 2–3 сторінки тексту (200–300 слів).
2. Есе повинно сприйматися як цілісний твір, ідея якого зрозуміла й чітка.
3. Кожен абзац есе розкриває одну думку.
4. Необхідно писати стисло і ясно. Есе не повинно містити нічого зайвого, має нести лише інформацію, необхідну для розкриття ідеї есе, власної позиції автора.
5. Есе має відрізнятися чіткою композиційною побудовою, бути логічним за структурою. В есе, як і в будь-якому творі, повинна простежуватися внутрішня логіка, що визначається, з одного боку, авторським підходом до обговорюваного питання, а з іншого – самим питанням. Необхідно уникати різких стрибків від однієї ідеї до іншої, думка має розкриватися послідовно.
6. Есе повинно засвідчити, що його автор знає й осмислено застосовує теоретичні поняття, терміни, узагальнення, ідеї.
7. Есе має містити переконливе аргументування порушеної проблеми.

Есе повинне містити: чіткий виклад суті поставленої проблеми, включати самостійно проведений аналіз цієї проблеми з використанням концепцій і аналітичного інструментарію, розглянутого в рамках дисципліни, висновки, що узагальнюють авторську позицію з поставленої проблеми.

Структура формального есе:

Есе складається з таких частин – вступ, основна частина, висновок.

Вступ – обґрунтування вибору теми есе (1–2 абзаци). На цьому етапі дуже важливо правильно сформулювати тезу, яку ви розкриєте в основній частині. У вступі фокусується увага на проблематиці есе, ставляться ключові питання. Не зайвим буде вказівка на актуальність (значимість для сучасного суспільства) зазначеної в есе проблеми. На цьому етапі дуже важливо правильно сформулювати питання, на які ви збираєтеся знайти відповідь у ході свого дослідження. При роботі над вступом можуть допомогти відповіді на наступні питання: «Чи потрібно давати визначення термінам, що пролунали в темі есе?», «Чому тема, яку я розкриваю, є важливою в даний момент?», «Які поняття будуть

залучені в мої міркування?», «Чи можу я розділити тему на трохи більше дрібних підтем?» і т.д. Використовуйте «пастки» для залучення уваги, такі як: цитата, вірш, питання, роздуми, незвичайні факти, ідей або смішні історії. Немає необхідності висловлювати в першій пропозиції основну думку. Уникайте таких фраз, як «Це есе про...» або «Я збираюся говорити про...».

Основна частина – теоретичні основи обраної проблеми й виклад основного питання (3–5 абзаців). Ця частина припускає обґрунтування основних думок, виходячи з наявних даних, інших аргументів і позицій. Тут мало погодитися або не погодитися з чиеюсь думкою, необхідно продовжити або доповнити її. Аргументи повинні бути послідовними. Кожна думка має підкріплюватися доказами. У процесі побудови есе необхідно пам'ятати, що один абзац повинен містити тільки одне твердження й відповідний доказ. Висловлюйте власні думки зрозуміло. Підкріплюйте основні ідеї фактами, роздумами, ідеями, яскравими описами, цитатами або іншою інформацією чи матеріалами. Один зі засобів визначення основних пунктів есе та логічності висвітлення теми в цілому – використання підзаголовків для позначення в головній частині ключових моментів аргументованого викладення.

Висновок – узагальнення й аргументовані висновки до теми, які підсумовують есе або ще раз вносять пояснення, підкріплюють зміст і значення викладеного в основній частині (1–2 абзаци). Проявіть вашу позицію щодо порушеної проблеми. Методи, що рекомендують для складання висновку: повторення, ілюстрація, цитата. Висновок може містити такий дуже важливий, що доповнює есе, елемент як вказівка на застосування дослідження, на розвиток взаємозв'язків з іншими проблемами.

При оцінюванні есе в центрі уваги знаходиться: здібність розуміти, оцінювати та встановлювати зв'язки між ключовими моментами проблем та запитань; уміння диференціювати протилежні підходи та моделі, застосовуючи їх до емпіричного матеріалу або дискусії з принципових питань; здібність критично та незалежно оцінити наявні дані, точку зору, позицію, аргументи; здатність до застосування аналітичних підходів, моделей.

3. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні завдання не передбачені.

4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК СТУДЕНТІВ, ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ РОБІТ

Перелік питань до заліку

1. Що таке інтеграція?
2. Різновиди інтеграції.
3. Регіональна та глобальна інтеграція в сучасному світі.
4. Організації, що виникають внаслідок інтеграційних процесів в сучасному світі.
5. ООН: особливості виникнення та функціонування.
6. Рада Безпеки ООН.
7. Європейський Союз: союз держав чи конфедерація?
8. Перспективи європейської та євроатлантичної інтеграції України.
9. Регіональні міждержавні організації в сучасному світі.
10. Інтеграційні процеси в сучасному світі, що підтримуються недержавними організаціями.
11. Україна та недержавні організації.
12. Вплив глобалізації на інтеграційні процеси в сучасному світі.
13. Глокалізація в сучасному світі.

14. Вплив постглобалізації на інтеграційні процеси в сучасному світі.
15. Світова організація торгівлі: створення, учасники, завдання.
16. Регіональна економічна інтеграція.
17. Україна в міжнародних економічних інтеграційних процесах.
18. Феномен транснаціональних корпорацій в сучасному світі.
19. ТНК та суверенітет держав-націй: конфлікт чи взаємодоповнення?
20. Світ-системний аналіз про інтеграційні процеси в сучасному світі.
21. «Центр» та периферія у світ-системі (концепція А.-Г. Франка).
22. Особливості інтеграції світ-системи державою гегемоном (концепції І. Валлерстайна та Дж. Аррігі).
23. Особливості кризи гегемонії в сучасній капіталістичній світ-економіці.
24. Україна як периферія сучасної світ-системи та перспективи її переходу до центру.
25. Політична інтеграція в сучасному світі.
26. Вплив геополітики на інтеграційні процеси: історія та сучасність.
27. Німецька школа геополітики.
28. Англосаксонська школа геополітики.
29. Сучасна геополітична «велика шахівниця»: основні гравці, ходи та комбінації.
30. Напрямки конфліктів між «центрами сили» в сучасному світі.
31. Місце і роль України в сучасній геополітиці.
32. Особливості безпекової інтеграції в сучасному світі.
33. Воєнно-стратегічні теорії про безпекову інтеграцію.
34. Основні воєнно-політичні блоки в сучасному світі.
35. Гібридні війни у сучасному світі.
36. Гібридна війна та Україна.
37. Культурна інтеграція в сучасному світі.
38. Різновиди культурної інтеграції.
39. Цивілізації в сучасному світі: співпраця, об'єднання чи зіткнення?
40. Теорії цивілізацій про інтеграцію.
41. Вплив цивілізаційної ідентифікації на регіональну та світову інтеграцію.
42. Чи є Україна з точки зору власної цивілізаційної ідентифікації «розколотою» країною? І якщо так, то як це може впливати на її інтеграцію до міжнародних структур?

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1. Глобализация и интеграционные процессы в Азиатско-Тихоокеанском регионе / [Шувалов И.И., Хабриева Т.Я., Капустин А.Я. и др.]. – М.: Инфра-М., 2017. – 332 с.
2. Європейська та євроатлантична інтеграція: навчальний посібник / [О.В. Баула, Т.В. Божидарнік, Т.М. Вісіна, Н.М. Галазюк та ін.] за заг. ред. О.М. Лютак. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. – 376 с.
3. Європейські інтеграційні процеси у ХХІ столітті: ключові тенденції, основні виклики та нові можливості / Збірник матеріалів науково-практичної конференції. – Київ, 26-27 березня 2018 р. – 677 с.
4. Интеграционные процессы в современном мире. (Учебное пособие) / [Манькин А.С., Мальгин А.С., Наумова Н.Н., Сидоров А.А.]. – М.: Макс Пресс, 2005. – 384 с.
5. Інтеграція України в Європейське інформаційне суспільство: виклики та завдання / за заг. ред. Пазюка А. В. К. : ФОП Клименко, 2014. – 2012 с.
6. Камінський А. Вступ до міжнародних відносин: Курс лекцій. – Львів, 2015.
7. Капітоненко М. Міжнародні конфлікти. – К.: Либідь, 2017. – 352 с.

8. Коппель О.А., Пархомчук О.С. Міжнародні системи. Світова політика. – Київ: ФАДА, ЛТД. – 2015. – 224 с.
9. Лісовський П.М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація : Навч. посіб. – К.: Кондор-Видавництво, 2017. – 156 с.
10. Мисько О.Н. Международная экономическая интеграция / Учебное пособие. – Санкт-Петербург: Редакционно- издательский отдел Университета ИТМО, 2015. – 177 с.
11. Стройко Т.В. Міжнародні організації: Навч. Посібник. – К.: Кондор-Видавництво, 2018. – 250 с.

Допоміжна література

1. Балацкий Е.В. Концепция циклов накопления Дж. Арриги и ее приложения. / Terra Economicus. 2018. Том 16. № 1. С. 155–159. URL: <http://ecsocman.hse.ru/data/2018/08/03/1251869381/3%20balackiy.pdf> (дата звернення: 20.08.2020).
2. Балибар Э. Раса, нация, класс. Двусмысленные идентичности / Э. Балибар, И. Валлерстайн / Пер. с фр. под. ред. О. Никифорова и П. Хицкого. – М.: Логос, 2004. – 288 с.
3. Барабаш В.В., Бордюгов Г.А., Котеленец Е.А. Государственная пропаганда и информационные войны. Учебное пособие. – М.: АИРО-XXI, 2015. – 400 с.
4. Бауман З. Ретротопия. – М.: ВЦИОМ, 2019. – 160 с.
5. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его стратегические императивы. – М.: АСТ, 2017. – 256 с.
6. Бродель Ф. Материальная цивилизация, экономика и капитализм, XV—XVIII вв. Т. 1. Структуры повседневности: возможное и невозможное / Ф. Бродель; [пер. с фр. Л.Е. Куббеля; вступ. ст. и ред. Ю.Н.Афанасьева]. – 2-е изд. – М.: Весь мир, 2006. – 592 с.
7. Бродель Ф. Материальная цивилизация, экономика и капитализм, XV—XVIII вв. Т. 2. Игры обмена / Ф. Бродель; [пер. с фр. Л.Е. Куббеля]. – 2-е изд. – М.: Весь мир, 2006. – 672 с.
8. Бродель Ф. Материальная цивилизация, экономика и капитализм, XV—XVIII вв. Т. 3. Время мира / Ф. Бродель; [пер. с фр. Л.Е. Куббеля]. – 2-е изд. – М.: Весь мир, 2006. – 752 с.
9. Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире / И. Валлерстайн / Пер. с англ. П.М. Кудюкина. Под общей ред. канд. полит. наук Б.Ю. Кагарлицкий – Спб.: Университетская книга, 2001. – 248 с.
10. Валлерстайн И. Есть ли будущее у капитализма? – М.: Территория будущего, 2015 г. – 320 с.
11. Гіденс Е. Нестримний світ. Як глобалізація перетворює наше життя / Ентоні Гіденс ; пер. з англ. Н. Поліщук. – К. : Альтерпрес, 2004. – 100 с. – (Сучасна гуманітарна бібліотека)
12. Глобалізація. Регіоналізація. Регіональна політика. Хрестоматія з сучасної зарубіжної соціології регіонів/ Укладачі Кононов І.Ф., Бородачов В.П., Топольськов Д.М. – Луганськ: Альма матер-Знання, 2002. – 664 с.
13. Гудби Д. Стратегия стабильного мира. Навстречу Евроатлантическому сообществу безопасности / Д. Гудби, П. Бувальда, Д. Тренин. – М.: Международные отношения, 2003. – 208 с.
14. Даниленко Л.І. Перспективи та виклики євроінтеграційних процесів для України : навч.-метод. матеріали. – К. : НАДУ, 2013. – 132 с.
15. Классика геополитики, XIX век: Сборник (Сост. К. Королев). – М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 718 с.
16. Классика геополитики, XX век: Сборник (Сост. К. Королев). – М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 741 с.

17. Лапкин В.В. Геоэкономическая политика и глобальная политическая история / В.В. Лапкин, В.И. Пантин. – М., 2004. – 280 с.
18. Левенець С. В. Механізми впливу організованих груп інтересів на політику національної безпеки України. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук. – К., 2019.
19. Панченко Т. В. Політична регіоналістика : Навчальний посібник / Т. В. Панченко. — Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 188 с.
20. Пелих А. О. Воєнно-політичні моделі держав в управлінні національною безпекою євроатлантичних і пострадянських країн. Дисертація на здобуття наукового ступеня к.держ.упр. – К., 2017.
21. Политология. Учеб. пособие для вузов / Под ред. Н.И. Сазонова. – Харьков: «Фолио», 2001. – 831 с.
22. Почепцов Г.Г. Информационные войны. Новый инструмент политики. — М.: Алгоритм, 2015. — 256 с.
23. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. – Харків: Консум, 2001. – 656 с.
24. Сорос Дж. О глобализации / Джордж Сорос ; пер. с англ. А. Башкирова. — М. : Изд-во Эксмо, 2004. — 224 с.
25. Фисун А. Мир-системный анализ и динамика циклов мировой гегемонии: новый синтез? / Александр Фисун // Ойкумена. – 2003. – № 1. – С. 134–159.
26. Фісун О.А. Неформальні інститути та неопатримоніальна демократія в Україні // Агора. – 2016. – Випуск 17. - С.9-13.
27. Фісун О.А. Цикли гегемонії, нова картографія постсучасного світу і глобалізація: пошук стратегії для України / О. А. Фісун // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна «Питання політології». – 2003. – № 592. – С. 69–86.
28. Целуйко В.О. Типологізація недержавних збройних формувань / В'ячеслав Олександрович Целуйко // Вісн. Харківського нац-го ун-ту ім. В.Н.Каразіна «Питання політології». – Харків, 2008. – № 810. – С. 229-237.
29. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. – М. АСТ, 2017. – 576 с.
30. Хелд Д., Гольдблатт Д., Макгрю Э., Перратон Дж. Глобальные трансформации / Хелд Д., Гольдблатт Д., Макгрю Э., Перратон Дж. [пер.з англ.]. – М., 2004. – 421 с.
31. Beck U. Das Kosmopolitische Europa. – Frankfurt am M., 2004. – 174 s.
32. Harvey D. The New Imperialism. – New York : Oxford University Press, 2003. – 253 p.
33. Kagan R. Of Paradise and Power: America and the New World Order. – New York : Alfred A. Knopf, 2003. – 104 p.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Міжнародні та міжурядові організації:

1. Програма Розвитку ООН <http://www.undp.org/>
2. Програма розвитку ООН в Україні <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home.html>.
3. Світовий банк <http://www.worldbank.org/eca/russian/>.
4. Міжнародний валютний фонд <http://www.imf.org/external/russian/>.
5. ЮНЕСКО <http://en.unesco.org/>.

Міжнародні неурядові організації, що займаються вивченням глобальних проблем:

1. Римський Клуб <https://www.clubofrome.org/>.

2. Freedom House <https://freedomhouse.org>, www.freedomhouse.org.ua.
3. Transparency International <https://www.transparency.org/>
4. Amnesty International <https://www.amnesty.org/>, amnesty.org.ua/
5. GreenPeace www.greenpeace.org.